

Rotte-R-Dam

Lage, Hoge en Reserveboezem

In de 18e eeuw was het dorp Bleiswijk langs alle kanten omgeven door water. De veenwinning had geld in het laatje gebracht, maar de nadelen waren aanzienlijk. Men klaagde erover dat het "pernicioze waater van vier kanten, onbelemmert, en met groote vehementie" tegen de Rottekade en de Landscheiding sloeg en "deze in groot gevaar zijn om door te breeken, tot merkelijke en seer swaare schade van Delfland en Schieland".

De ambachtsbesturen van Bleiswijk en Hillegersberg verzochten de Staten van Holland om plassen droog te mogen malen. Let wel: zelf hadden ze daar het geld niet voor en het was nog maar de vraag of anderen zich daarvoor zouden interesseren. Droogmakerijen waren er al zoveel en daar viel alsmaar minder mee te verdienen. De Staten hadden geen bezwaar tegen de plannen, maar met 'geen bezwaar' krijg je zo'n plas niet droog.

Krokodillentranen

Rotterdam was eigenaar van al dat water. De stad voelde er ook weinig voor om het voortouw te nemen en wat doe je dan? Je maakt je zorgen over "de arme Ingezetenen van Bleiswijk" en hun gebrek aan "de allernodigste levensbehoeften" en schreeuwt om het hardst dat er "zonder tijdverzuim" moet worden ingegrepen.

Niet dat de Rotterdamse krokodillentranen veel indruk maakten, maar uiteindelijk namen de Staten de kosten voor hun rekening. Wachten zou waarschijnlijk

duurder uitpakken. De Staten hadden bovendien het vooruitzicht dat ze de kosten voor het droogmalen konden verhalen op de kopers van het nieuwe land.

Het was voor het eerst dat de Staten zich ontfermden over de financiering van een droogmakerij, tot dan toe tevens de grootste in Zuid-Holland. Maar liefst dertig molens werden ingezet om de klus te klaren. De uitvoering lag in handen van Schieland. In 1779 kon het nieuwe land worden verkocht.

Kostverlorenmolen

Naast het financieringsprobleem was er ook nog een afvoerprobleem. Hoe moest je al dat water veilig naar de rivier transporteren. De Rotte was dan wel de aangewezen weg, maar het riviertje had het al druk genoeg met de afvoer van al die andere droogmakerijen. Bij laag water kon de Rotte het water goed kwijt, maar als het water in de rivier hoog stond, werden de sluisen in de Rotte-Dam gesloten en stagneerde de afvoer. Als het hoge water wat langer aanhield, trad de Rotte buiten zijn oevers en kwamen delen van de Rotterdamse binnenstad blank te staan.

In 1741 had Rotterdam maatregelen genomen om dat te tegen te gaan. Het Rotte-water werd via de Goudsche Vest geleid en met een nieuwe molen aan het Oostplein zo hoog opgemalen dat het ook bij hoog water in de rivier kon worden gespuid. Volgens de [Molendatabase](#) was deze Kostverlorenmolen de grootste poldermolen aller tijden, maar hoe groot die molen ook was het gewenste resultaat werd niet altijd bereikt. Eenendertig poldermolens langs de Rotte pompten zoveel water in het riviertje dat zelfs die reuzenmolen er moeite mee had om het uit de Rotte in de Maas te pompen.

Twee extra kanalen

Landmeter van Schieland Dirk Smits droeg een oplossing aan. Hij stelde voor om twee extra afvoerkanalen ten oosten van de Rotte te graven. Hij projecteerde een Lage Boezem tussen de Rottebocht en de Oude Dijk en parallel daaraan een Hoge Boezem over de Oudedijk naar de Kostverlorenmolen. De Lage Boezem was verbonden met de Rotte en lag op Rottepeil. De Hoge Boezem lag één meter hoger. Acht flinke molens stonden tussen beide boezems om het water één meter hoger te pompen.

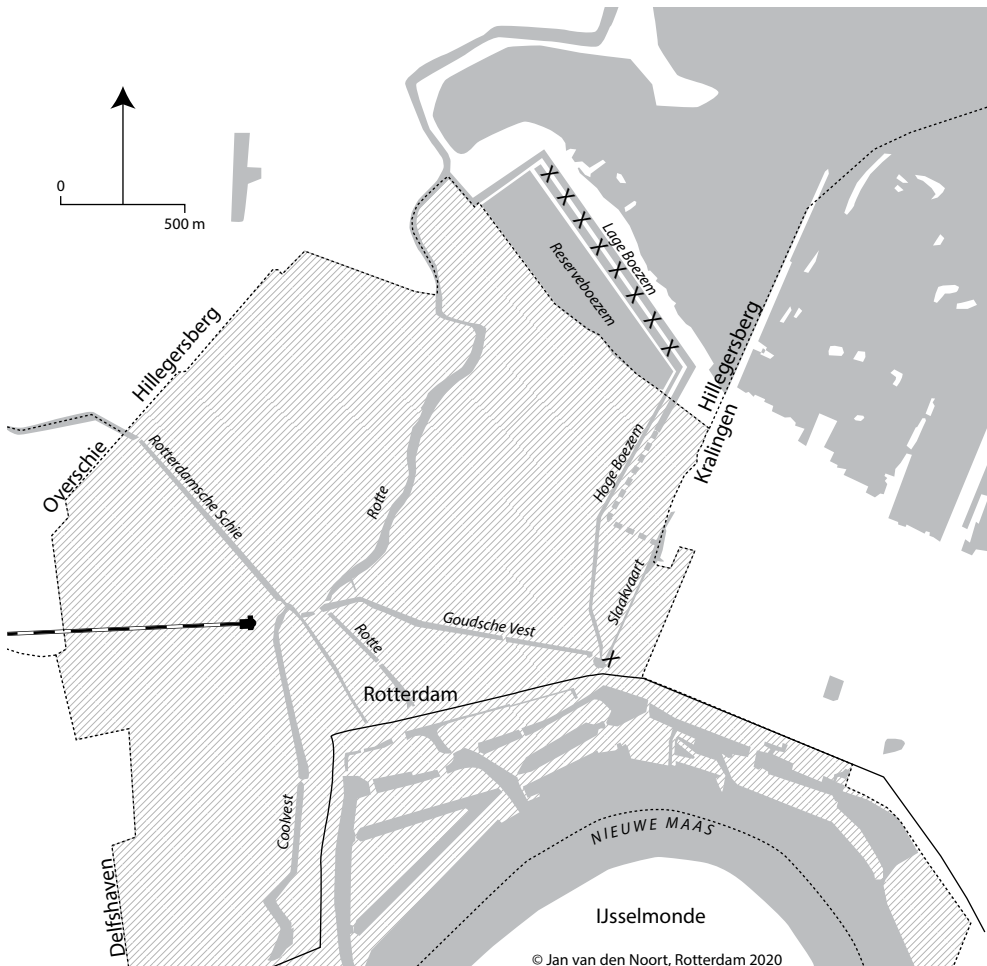
Kostverlorenmolen (tekening Jan Stolker 1757)

In 1775 werd dit technisch innovatief hoogstandje uitgetest. Boezems en molens werkten zo goed dat de Kostverlorenmolen alleen nog bij hoog water hoefde te worden ingezet. Niettemin werd in 1854 ten westen van de Hoge Boezem een grote Reserveboezem aangelegd om extra zekerheid te bieden. De afvoer was immers voor een belangrijk deel afhankelijk van wind en die was niet op afroep beschikbaar.

De enige kanalen

In de jaren zestig van de negentiende eeuw werd de Rotte in de binnenstad gedempt voor de bouw van een spoorwegviaduct. Afvoer via de sluisen in de Rotte-Dam was toen niet langer mogelijk. Daarmee waren de extra kanalen plotseling de enige kanalen die het Rotte-water naar de Maas voerden. Schieland besloot de Lage Boezem door te trekken via de Slaakse Vaart naar de Kostverlorenmolen en deze windmolen te vervangen door een schepradstoomgemaal.

De acht windmolens tussen Hoge en Lage Boezem bleven nog enkele decennia in dienst, maar voor de afvoer was Schieland niet langer afhankelijk van enkel de wind.

In 1897 viel het besluit om een sterker stoomgemaal te installeren en de acht molens met pensioen te sturen. De Reserveboezem promoveerde tot zwembad.

© Jan van den Noort, Rotterdam 2020

Badplaats Reserveboezem (collectie Stadsarchief Rotterdam ca 1905).